

UNIVERSITY OF TARTU
Narva College

19. rakenduslingvistika konverents „Keele mõju: andmetest tõendatud teadmuseni“

Ettekanne „Vodograi ukraina keele
ja kultuuri pühapäevakooli roll
ukraina keele ja kultuurilise
identiteedi edasikandumisel Ida-
Virumaal“

Elvira Küün

TÜ NARVA KOLLEDŽ, TALLINNA
ÜLIKOOL

16.–17. juuni 2022, Tallinn

Sissejuhatus

Ukrainlaste seas võib kohata väga erinevat suhtumist oma rahvusesse ning emakeelde (Bilaniuk, Melnyk 2008). Osaliselt võivad selle põhjused peituda neis regioonides, kust ollakse välja rännanud. Samas võib kultuuriline identiteet ajas ka muutuda, mis on seotud nii ajalooliste kui ka muude sotsiaalsete põhjustega (*ibid*).

Kuigi Eestis elab suur hulk ukrainlasi ning neid on viimastel aastatel (ja kuudel) Eestisse ka üha rohkem sisse rännanud, on Eestis ukraina keele ja kultuuriidentiteedi edasikandumise teema praegu veel endiselt alauuritud (vt ka Küün 2022).

Siinse ettekande aluseks olnud uuring annab ülevaate ukraina rahvusvähemuse emakeele ja kultuuriõppe võimalustest Ida-Virumaal, kaasates keelejuhtidena Sillamäel asuva ukraina pühapäevakooli Vodograi osa lapsevanemaid.

Valim

Olen kasutanud eesmärgipärast valimit (vt ka Õunapuu 2014): kõigil intervjueeritudel olid ukraina juured ja nad olid Vodograi Pühapäevakoolis õppijate vanemad.

Valimi koostamisel lähtusin ühtlasi keelejuhtide koostöövalmidusest.

Lühidalt uurimisprotsessist

Sain keelejuhtide kontaktid tänu pühapäevakooli juhatajale.

Iga keelejuhiga (A, B, C) toimus intervjuu eraldi kokku lepitud ajal suve hakul 2021.

Esialgu oli plaanis kasutada videointervjuusid virtuaalse keskkonna Viber teel, kuid hiljem otsustasime keelejuhtidega telefoniintervjuude kasuks.

Sain keelejuhtidelt nõusoleku salvestada intervjuud diktofonile.

Ukraina Kaasmaalaste Kogukonna Pühapäevakooli Vodograi kohta (vt ka Rahvuskool Eestis 2022)

Kool on loodud 1999. aastal Ida-Virumaal Sillamäel ja selle tegevust rahastab Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeerium.

Õpe toimub ukraina keeles.

Koolil on mitu õpetajat, kes annavad edasi teadmisi ukraina keele, kirjanduse ja etnograafia kohta.

Pühapäevakoolis on võimalik õppida ka neil noortel, kellel pole ukraina juuri.

Ukraina Kaasmaalaste Kogukonna Pühapäevakooli Vodograi kohta (vt ka Rahvuskool Eestis 2022)

Koolis õpivad lapsed ja noored vanuses 4–19 aastat, õpe on tasuta.

Kool on teinud koostööd Ukrainaga, kust on saadetud Sillamäele metoodilisi õppematerjale. Samuti on kasutatud õpilaste ja õpetajate vahetust Eesti ja Ukraina vahel.

Vodograi õpilased osalevad aktiivselt rahvusvahelistel festivalidel.

Vodograi Pühapäevakool võtab osa rahvusvahelistest seminaridest ja konverentsidest, kus käsitletakse välisukrainlaste haridusküsimusi.

Vodograis on käinud praktikal Kiievi Pedagoogikaülikooli üliõpilased.

Kool on aidanud korraldada noortelaagreid Eestis, Lätis ja Ukrainas.

Ukraina Kaasmaalaste Kogukonna Pühapäevakooli Vodograi kohta (vt ka Rahvuskool Eestis 2022)

Peamiselt kasutatakse mängulisi õppemeetodeid, kuid samal ajal peavad õppijad selgeks saama ikkagi ka põhilised grammatikareeglid.

Varem oli kooli lõpetamiseks vaja sooritada eksam (praegu seda nõuet enam pole).

Kooli lõpetajad saavad lõputunnistused.

Üldine teave esimese keelejuhi (A) kohta

vanus: 42 (naine); sünnikoht: Narva

inimesi leibkonnas: 3 (keelejuht ja kaks last)

rahvus: venelane

emakeel: vene keel

kodakondsus: Eesti

haridus: kõrgharidus; amet: ettevõtja

elukoht: Sillamäe; töökoht: Narva

Üldteave esimese keelejuhi (A) kohta

Lapsepõlves kasutusel olnud keeled: eesti, vene, ukraina

Ukraina keelt kasutas keelejuht oma lapsepõlvekodus ainult kuni 8. eluaastani.

Pühapäevakoolis käib ainult pere noorem laps (tütar).

Keelejuht on pannud oma lapsed õppima eesti õppekeelega kooli.

“Mis on motiveerinud soovi panna oma laps ukrainina pühapäevakooli?”

A: *No see on loomulikult keeleõpe, oma juurte ja kultuuriõpe. Aga ka see, et laps vähemalt paariks-kolmeks tunniks tõmmata telefonist välja. Koolis nad ju tegelevad nt käsitööga, mis on oluline aju arenguks. Ja tantsud, laulmine. Kommunikatiivsete oskuste arendamine on väga olulisel kohal Vodograis. Ja nad kirjutavad ukraina keeles ka seal. Loevad luuletusi ehk arendatakse õppijate mälu. Ja esinevad laval. Ja kultuur... lausa mida iga lill tähendab! Õppijad tikivad üsna palju.. sümboleid. Meetodid on rohkem mängulised, õpe käib mängu kaudu. Noored esinevad üritustel, ka rahvusvahelistel võistlustel.*

“Kas tütar on hakanud rohkem teadvustama oma ukraina juuri pärast pühapäevakooli õppes osalemist?”

A: Ma ei oska öelda.. Ta on alles 10-aastane. Aga see, et kool [Vodograi] teda aitab, on kindel.. Kõik need ilusad kostüümid, areneb ka naiselikkus, teate. Tütar on juba viis aastat Vodograi koolis käinud ja oskab ukraina keelt heal tasemel nii rääkida kui ka kirjutada.

Üldinfo teise keelejuhi (B) kohta

vanus: 32

rahvus: ukraina

sünnikoht: Narva

emakeel: vene keel

kodakondsus: Eesti

Mitu inimest on leibkonnas?: neli (B, tema abikaasa ning 2- ja 9-aastane tütar)

haridus: keskeriharidus; elukoht: Sillamäe; töökoht: Jõhvi

lapsepõlves kasutusel olnud keeled: vene ja ukraina

Mis motiveeris Teid oma last panema ukrainia pühapäevakooli õppima?”

B: *Ma olen ise ka sellesama kooli lõpetanud... vist 12 aastat tagasi või isegi rohkem.. aga mis motiveerib.. Ma ise teda eriti kuidagi ei motiveeri, talle meeldib pühapäevakooli tegevustest osa saada. Väga aktiivne tüdruk on, tahab kõiksugustes ringides käia.*

“Kas tütar on hakanud oma ukraina juuri rohkem teadvustama pärast pühapäevakooli õppes osalemist?”

B: Ilmselt praegu veel mitte. On alles väike veel.

Üldinfo kolmanda keelejuhi (C) kohta

vanus: 31

sünnikoht: Ukraina

rahvus: ukrainlane

emakeel: nii vene kui ka ukraina keel

Mitu inimest on leibkonnas?: kolm – C, abikaasa ja 13-aastane tütar esimesest abielust, kes on sündinud Ukrainas (õpib praegu eesti õppekeelega koolis)

haridus: kõrgharidus; töökoht: Sillamäel

Üldinfo kolmanda keelejuhi (C) kohta

Eestisse saabumise aasta: 2016 (nimetas ennast “armastuse immigrandiks”)

keel/keeled, mis olid kasutusel lapsepõlvekodus: ukraina ja vene

Võimalust mööda on pere igal aastal külastanud ka Ukrainas elavaid vanavanemaid.

“Mis on Teid motiveerinud oma last õppima panema ukraina keele ja kultuuri pühapäevakooli Vodograi?”

C: Esiteks, on vaja teada, kus sa sündisid. Sõites Ukrainast ära nii varases eas... mina leian, et peab teadma. Isegi kui keelt ei kasuta, siis on vaja, teada, kus sa sündisid... selle maa kohta. Teiseks, sa ei tea, mis saab kümne aasta pärast. Kuhu sind elu viib... Nagu mind Eestisse, näiteks. Ma ei olnud selle peale kunagi mõelnud. Ma ei olnud sellest unistanud. Mul oli suurepärase töö. Aga nii juhtus. Ja... võib-olla ta läheb sünnimaale tagasi? Aga keel ei ole kunagi liiast. Kas või see, et alati võib töötada tõlkijana. Osata eesti, vene ja ukraina keelt pluss lisame siia veel inglise keele oskuse, siis see on lihtsalt suurepärase. Kolmandaks, keelteoskus arendab hästi aju. Need on ikkagi teadmised, need ei kao kuhugi. Neid ei pea kindlasti kasutama isegi.

“Kas tütar on hakanud rohkem teadvustama oma ukraina juuri pärast pühapäevakooli õppes osalemist?”

C: Ütleme nii, et pühapäevakool annab ukraina keele praktikat. Tütar kuuleb ukraina keelt, loeb seda, esineb perioodiliselt ukraina keeles, loeb luuletusi, esitab ukrainakeelseid laule. Aga teadvustamine... ta ei saa veel aru, mis on rahvus.

Kokkuvõte

Vodograi Pühapäevakoolis kasutavad õpetajad pigem mängulisi õppemeetodeid ja domineerib individuaalne lähenemine õppijatele (kuid õpilasi polegi palju).

Lapsevanemad on seda meelt, et isegi kui nende lapsed tulevikus ukraina keelt ei kasuta, siis on iga keele või muu oskuse olemasolu lapse või noore jaoks arendav.

Pühapäevakooli suhtutakse üldiselt kui silmaringi avardavasse ning noortele põnevat tegevust pakkuvasse huviringi.

Kokkuvõte

Oluline aspekt on ka päritolukeele õpetamine, millel on ukraina identiteeti Eesti kontekstis silmas pidades esmajärjekorras sümboolne tähendus.

Kultuuriõppel nähakse keeleõppega võrdset või olulisematki rolli.

Tulemustest nähtub aga, et lapsevanemate meelest on nende lapsed veel liiga noored, et teadvustada oma rahvust.

Tänu

Täna Vodograi Pühapäevakooli juhatajat ja keelejuhte koostöö eest!

Viiteallikad

- Bilaniuk, L., Melnyk, S. 2008. A Tense and Shifting Balance: Bilingualism and Education in Ukraine. – *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 11 (3–4), 340–372. DOI: [10.1080/13670050802148731](https://doi.org/10.1080/13670050802148731)
- Küün, E. 2022. Issues of the Language Policy of Families with Ukrainian Origin in the Estonian Educational Space. – *Trames: Journal of the Humanities and Social Sciences*, 26 (1), 103–128.
- Rahvuskool Eestis 2022. Ukraina Kaasmaalaste Kogukonna Pühapäevakool Vodograi; <https://www.rahvuskool.ee/?42>
- Õunapuu, L. 2014. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu: Tartu Ülikool; https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllowed=y

UNIVERSITY OF TARTU
Narva College

Täna kuulamast!

Elvira.Kuun@ut.ee

[narva_college](https://www.instagram.com/narva_college)

[narvakolledz](https://www.facebook.com/narvakolledz)

